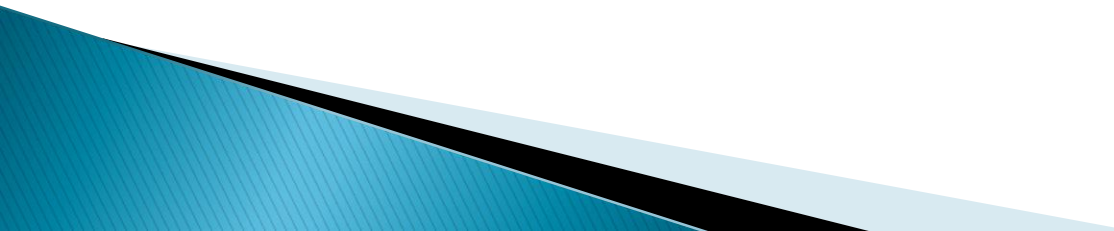

Päihdetyön uudet tuulet – välähdyksiä

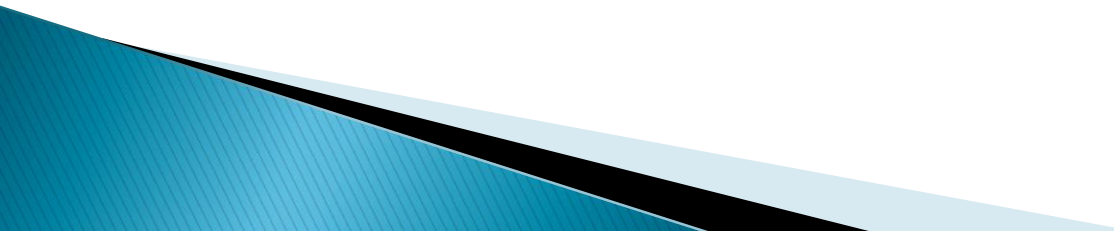
Ilkka Kujala, psykiatrian erikoislääkäri
Päihdelääketieteen erityispätevyys
A-klinikan Juhlaseminaari 25.09.2012

Esitykseni sisältö

1. Zeitgeist: Nykyajan riippuvuusilmiö
 2. Huumetreendeistä Suomessa
 3. Korvaushoito on tuloksellista
 4. WHO: Alkoholi tappaa enemmän kuin AIDS tai väkivalta
 5. Päihdetyön tuloksellisuudesta
-

Zeitgeist: Nykyajan riippuvuusilmiö

- ▶ Matilda Hellmanin väitöskirja v. 2011
- ▶ ”mä oon ihan riippuvainen mun iPodista”
- ▶ Miksi riippuvuusilmiöiden painotus lisääntyy?
- ▶ Aikaisemmin ihmisen käyttäytyminen ja ymmärrys itsestä juurtui esim. ammatti-identiteettiin ja kotiseutuun
- ▶ Nykyajan ihminen luo identiteettiään koko ajan muovaten; mitä teemme, mitä saamme aikaan
- ▶ Riippuvuuden myytti

- ▶ Philip Zimbardo: miten aikakäsitys on muuttunut digitaalisessa kulttuurissa?
 - ▶ Aivojen uusi, digitaalinen aikakäsitys (+toimintojen ulkoistus)
 - ▶ Epätasapaino sanoman ja kohderyhmän välillä
 - ▶ Tietoa ei pystytä kytkemään muutokseen
 - ▶ Tyhjää/ tylsää (arkei?) ei kannata toistaa, mutta erillisiä tyydytystapahtumia kannattaa
-

Huumetrendeistä Suomessa

- ▶ Joskus elämässään kokeilleiden määrä on lisääntynyt viimeisen 20 vuoden aikana tasaisesti
- ▶ Suurin osa edelleen kokeilua, mutta nuorten miesten (25–34 v.) käyttö kasvussa
- ▶ Kannabis suosituin ja käyttö lisääntyy, taustalla kotimaisen tuotannon kasvu
- ▶ Kannabismarkkinat osa kansainvälistä ala- ja vaihtoehtokulttuurista trendiä. Internet!
- ▶ Lääkekannabikseen kohdistunut kv. huomio ja lääkekäyttöön vetoava puhetapa

- ▶ Lopahtaako kannabiksen kasvatusinnostus?
- ▶ Sekakäyttö erittäin tavallista huumeiden käyttäjillä ("säätäminen")
- ▶ "nykyisin on vaikeeta olla nopeeta suosiva pirinisti, kun ei oikein tiedä, mitä pussukassa on"
- ▶ MDPV:tä (metyylidioksiropyrovaleroni, "aakkoset", synteettinen muotihuume) ei välttämättä edes kokenut käyttäjä erota amfetamiinista muuta kuin -- piikittämällä

- ▶ Muuntohuumeet: yhdisteet, joita ei ole vielä luokiteltu huumausaineiksi, vaikka samankaltaisia vaikutuksia
- ▶ Ennen käytettiin yhtä ainetta, johon oltiin tyytyväisiä, nykyään halutaan ”rekisteri”
- ▶ Yllättäviä ja vaarallisia vaikutuksia (esim. annosta ei tiedetä)
- ▶ Tilataan internetistä EU-maista, mutta valmistusmaa Kiina
- ▶ Halpoja ja voimakkaita
- ▶ Viime vuonna tuli tunnisti 43 uutta

Korvaushoito on tuloksellista

- ▶ Ensin Suomessa: heroiini ja oopium (vrt. Pekka Jaatisen romaani Kalpeat sotilaat)
- ▶ 1961 yleissopimus
- ▶ 1990-luvun aikana suonensisäisten aineiden yleistyminen Suomessa
- ▶ 1997 huumestrategia: 100–150 potilasta
- ▶ Nykyään hoidossa noin 2000 potilasta
- ▶ Silti puolen vuoden hoitotakuu ylittyy usein
- ▶ Opioidiriippuvuuden esiintyvyys alle 0,2%, mutta tätä potilasjoukkoa ei onnistuta hoitamaan kunnolla

- ▶ Suhtautuminen edelleen ristiriitaista
- ▶ Metadonihoitoa 1960-luvulta, buprenorfiini 1990-luvulta
- ▶ Valvottu ja hoito-ohjeiden mukainen jako
 - poistavat vieroitusoireet ja opioidihimon
 - vähentävät tehokkaasti rikollisuutta ja hillitsevät infektioiden leviämistä
 - mahdollistavat kiinnittymisen hoito-ohjelmiin
- ▶ Analogia nikotiiniriippuvuuteen
- ▶ Riippuvuushäiriötä (ilmiötä) ei voida hävittää, mutta haittoja voi hallita

- ▶ Kliininen kokemus: ptlaat kiinnittyvät hyvin
- ▶ Alussa vointi kohenee nopeasti
 - moniongelmaisuus esiin
 - sekakäyttö (BZD, pregabaliini)
 - valtaosa alkanut syrjäytyä viimeistään teininä
 - useimmilla persoonallisuushäiriö
 - nopean toipumisen odotukset epärealistisia!**
- ▶ Kognitiivinen suorituskyky ei välttämättä ole alentunut → periaatteessa jäljellä useita kymmeniä työ- ja elinvuosia

- ▶ V. 2008 korvaushoitoasetus
- ▶ Hoidon saatavuus vieläkin alle tarpeen
- ▶ Ennakkoluulot poistunevat vähitellen, kun hoito yleistyy
- ▶ Sitoutunut henkilökunta, joka näkee muutoksen ja haluaa kehittyä
- ▶ 1 e → 3–5 e takaisin vähentyneinä haittoina

- ▶ Rovaniemellä 5/2010 alkaen, tällä hetkellä 13 hoidossa, 5 jonossa

WHO: Alkoholi tappaa enemmän kuin AIDS tai väkivalta

- ▶ Alkoholi vastuussa lähes neljästä prosentista kuolemantapauksista maailmalla
- ▶ N. 2,5 miljoonaa vuodessa
- ▶ Johtava riskitekijä kuolemaan 15–59 –vuotiaiden miesten kohdalla
- ▶ Venäjällä joka 5. kuolema alkoholikuolema
- ▶ Tulojen kasvu lisännyt alkoholin kulutusta Afrikassa ja Aasiassa
- ▶ N. 11 % juojista juo raskaasti viikottain
- ▶ Miehet juovat rajusti neljä kertaa naisia useammin

- ▶ Euroopassa (esim. Ranskassa) paljon asukasta kohden, pienet kertamäärät mutta usein
- ▶ Ruoan kanssa/ ilman (Välimeren maat vs. Pohjoismaat)
- ▶ Vähiten muslimienemmistöisissä valtioissa ja Etelä–Aasiassa
- ▶ 30 % juodusta alkoholista kotitekoista
- ▶ WHO tilastoi 60 erilaista alkoholikuolinsyytä
- ▶ Pienellä käytöllä saattaa olla (keksikää sopiva jatko..)

Päihdetyön tuloksellisuudesta

- ▶ Onko muita paremmin toimivia malleja?
- ▶ Mikä hoito millekin asiakasryhmälle?
- ▶ Tietoa on runsaasti mm. päihdekuntoutuksen yhteiskunnallisesta kannattavuudesta
- ▶ Erilaisilla hoito-ohjelmilla ei oleellisia vaikuttavuuseroja pitkällä aikavälillä
- ▶ Evidence Based -kummitus: ketkä olisi hyödyllistä valita kuntoutettaviksi?
- ▶ Mutta: ei valitettavasti ole tutkimustietoa siitä, minkälaiset asiakkaat hyötyvät

- ▶ Mitä laajasta tutkimusnäytöstä jää käteen kustannusvaikuttavuuden näkökulmasta?
→ huono-osaisimmat hyötyvät eniten pienestäkin avusta
- ▶ Valikoimalla asiakkaita (päihdeongelman vakavuus, persoonallisuuspiirteet, psyykinen häiriö ym.) ei saavuteta lisähyötyä
- ▶ Mistä sitten vaikuttavuus löytyy?
- ▶ Miksi tuloksellisuus vaihtelee enemmän hoitomallien sisällä kuin niiden välillä?

Vastaus seuraavalla slidella...

- ▶ Vastaus: asiakkaan ja työntekijän yhteistyösuhteesta!
- ▶ Työntekijän vuorovaikutustaidot ja kyky rakentavaan ja motivoivaan vuorovaikutukseen ovat edellytyksiä sille, että asiakkaat pysyvät hoidossa
- ▶ Asiakkaan ennakko-odotuksia voi joutua säätämään realistisemmiksi
- ▶ Ratkaisun avaimet??
- ▶ Asiakkaiden usko selviytymiseen on koetuksella
→ työntekijän on uskottava ja luotettava

Lähteet: Duodecim (Antti Holopainen ym.),
Addiction Journal, Päihdelääketieteen Yhdistyksen
verkkosivut, Suomen Lääkärilehti, Helsingin
Sanomien verkkosivut, Tiimi-lehti (Olavi Kaukonen
ym.), THL:n verkkosivut, YLE internet

KIITOS MIELENKIINNOSTA

Ja: *Onnea A-klinikkati*

